

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. «Εθνικές γαίες»: Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 23:

Από τα πολλά προβλήματα που κληροδότησε η οθωμανική κατοχή στο νέο ελληνικό κράτος, ξεχώριζε για την έκταση, τη σημασία και την πολυπλοκότητά του το ζήτημα των «εθνικών γαιών». «Εθνικές γαίες» ήταν οι ακίνητες, οι κτηματικές ιδιοκτησίες των Οθωμανών στις περιοχές που περιήλθαν στον έλεγχο του ελληνικού κράτους. Η γη αυτή ανήκε είτε στο οθωμανικό δημόσιο είτε σε μουσουλμανικά ιδρύματα είτε σε ιδιώτες, ως ιδιοκτησία ή ως δικαίωμα νομής (εκμετάλλευσης). Οι περιουσίες αυτές περιήλθαν στην κυριότητα του ελληνικού κράτους «επαναστατικώ δικαίω».

[Και βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 24:

Υπολογίζεται ότι η έκταση των εθνικών κτημάτων ανερχόταν χονδρικά σε 4.000.000 έως 5.000.000 στρέμματα.]

β. «Υπηρεσία Παλιννοστήσεως και Περιθάψεως»: Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 143:

Στα πλαίσια της Υπατης Αρμοστείας Σμύρνης ιδρύθηκε η «Υπηρεσία Παλιννοστήσεως και Περιθάψεως», η οποία βοηθούσε όσους επέστρεφαν να αποκατασταθούν στα σπίτια τους και τις ασχολίες τους.

γ. «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης»: Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 213-214:

Η επανάσταση είχε αποκτήσει ισχυρά ερείσματα σε όλη την Κρήτη. Οργανώθηκε «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης» στο Θέρισο, με πρόεδρο τον Ελ. Βενιζέλο και υπουργούς τους Κ. Φούμπ και Κ. Μάνο. Η κυβέρνηση προέβη στην έκδοση γραμματίων για εσωτερικό πατριωτικό δάνειο 100.000 δραχμών, οργάνωσε υπηρεσίες οικονομικών, συγκοινωνιών και διοίκησης, τύπωσε γραμματόσημα και εξέδιδε την εφημερίδα, «Το Θέρισο». Η χωροφυλακή, που υποστήριζε τον Πρίγκιπα, δεν ήταν σε θέση να ελέγχει τα πράγματα, καθώς μάλιστα πολλοί χωροφύλακες αυτομόλησαν προς τους επαναστάτες.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

- α. Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 76:

Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1850 έγινε φανερή μια συνολική δυσαρέσκεια μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού λόγω της οικονομικής δυσπραγίας και της δυσλειτουργίας του πολιτικού συστήματος και συγκροτήθηκαν αντιπολιτευτικοί όμιλοι με εκσυγχρονιστικά κατά κύριο λόγο αιτήματα: ελεύθερες εκλογές, φορολογική μεταρρύθμιση με στόχο την ελάφρυνση των αγροτών, κρατικές επενδύσεις σε έργα υποδομής, ίδρυση αγροτικών τραπεζών, απλούστερη διοίκηση. Τα αιτήματα αυτά εξέφρασε σε μεγάλο βαθμό με την πολιτική του δράση ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος.

- β. Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 94:

Με αφορμή τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, εκφράστηκαν διαφορετικές απόψεις ως προς τη σκοπιμότητα ή μη της συμμετοχής της Ελλάδας στον πόλεμο. Οι Φιλελεύθεροι τάσσονταν υπέρ της συμμετοχής στον πόλεμο, στο πλευρό της Αντάντ, επειδή προσδοκούσαν ότι με αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα θα είχε εδαφικά οφέλη. Ο βασιλιάς και το Γενικό Επιτελείο είχαν διαφορετική εκτίμηση. Θεωρούσαν ανεύθυνα τη θέση των Φιλελευθέρων, εκτιμώντας ότι η έκβαση του πολέμου ήταν αβέβαιη και θα μπορούσαν να νικήσουν οι Κεντρικές δυνάμεις. Δεδομένης της κυριαρχίας της Αγγλίας στην ανατολική Μεσόγειο, και παρά τους δεσμούς του με τη Γερμανία, ο Κωνσταντίνος δεν μπορούσε να ζητήσει συμμετοχή στον πόλεμο στο πλευρό των Κεντρικών Δυνάμεων, γι' αυτό έλαβε θέση υπέρ της ουδετερότητας της Ελλάδας. Η

εμμονή του Κωνσταντίνου στη θέση αυτή, τον οδήγησε να δράσει με τρόπο που υπέσκαπτε τα θεμέλια του πολιτικού συστήματος. Ο βασιλιάς ανέπτυξε μυστική διπλωματία εν αγνοία της κυβέρνησης, καταφεύγοντας ακόμη και σε παράνομα μέσα (π.χ. παράδοση απόρρητων διπλωματικών εγγράφων στους Γερμανούς). Το 1915 προκάλεσε δύο φορές την παραίτηση της κυβέρνησης.

ΘΕΜΑ Β2

Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 220:

Η ευτυχής για την Ελλάδα έκβαση των Βαλκανικών πολέμων έδωσε και στο Κρητικό Ζήτημα την οριστική λύση του. Με το άρθρο 4 της Συνθήκης του Λονδίνου (30 Μαΐου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από όλα τα δικαιώματά του στην Κρήτη, την οποία παραχωρούσε στις Μ. Δυνάμεις της Ευρώπης. Με ιδιαίτερη συνθήκη ειρήνης μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας (14 Νοεμβρίου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από κάθε δικαίωμά του στην Κρήτη, η οποία έτσι εντάχθηκε στην ελληνική επικράτεια ως οργανικό και αναπόσπαστο τμήμα της. Οι Μ. Δυνάμεις αποδέχθηκαν σιωπηρά τη λύση αυτή, δηλώνοντας απλώς ότι έλαβαν γνώση των ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης.

ΘΕΜΑ Γ1

Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 138:

Τους πρώτους μήνες του 1914 έγιναν αθρόες μεταναστεύσεις Μουσουλμάνων της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Ελλάδας προς τη Μικρά Ασία, οι οποίες υποκινήθηκαν σε γενικές γραμμές από την τουρκική κυβέρνηση.

Σύμφωνα με τους Τούρκους, όπως προκύπτει από το κείμενο Α, το γεγονός αυτό, δηλαδή οι μετακινήσεις των μουσουλμάνων προκάλεσαν τα αντίποινα εκ μέρους της τουρκικής πλευράς.

Έτσι, (βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 138) αυτό έδωσε το πρόσχημα στην τουρκική κυβέρνηση, σε συνδυασμό με την επικείμενη είσοδο της Τουρκίας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, να εκδιώξει τους Έλληνες.

Πρώτα θύματα υπήρξαν οι Έλληνες της Ανατολικής Θράκης, οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους στις αρχές του 1914. Το Μάιο οι διωγμοί επεκτάθηκαν και στη Δυτική Μικρά Ασία, με το πρόσχημα της εκκένωσης της περιοχής απέναντι από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, για στρατιωτικούς λόγους.

Πληροφορίες για την ελληνοτουρκική διαμάχη και τον αριθμό των προσφύγων, δίνονται στο κείμενο Α. Όπως προαναφέρθηκε η αρχή έγινε με τους Έλληνες της Ανατολικής Θράκης και συνεχίστηκαν οι διώξεις στη Μικρά Ασία.

Τον Ιούνιο του 1914 ο αριθμός των προσφύγων που είχαν φτάσει στη Θεσσαλονίκη από τις δύο περιοχές έφτανε στους 156.872.

Έως τον Απρίλιο ήταν 89.565 ενώ τον Μάιο ήρθαν ακόμη 30.352 από την Ανατολική Θράκη και 29 από τη Μ. Ασία. Το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου καταγράφηκαν 21.622 πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη και 15.304 από τη Μικρά Ασία.

Οι 13.403 έφτασαν το τριήμερο από τις 13 έως τις 15 Ιουνίου.

Η εκκαθάριση λοιπόν αφορούσε όλους τους Έλληνες. Της Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Θράκης.

Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 139:

Οι διώξεις και οι εκτοπίσεις του ελληνικού στοιχείου συνεχίστηκαν, με μικρότερη όμως ένταση, και κατά τα επόμενα χρόνια, μέχρι το τέλος του πολέμου, το 1918, και επεκτάθηκαν και σε άλλες περιοχές (Μαρμαράς, Πόντος κ.ά.). Οι πρόσφυγες που έφθασαν στην Ελλάδα το διάστημα αυτό ανήλθαν σε πολλές χιλιάδες.

Στον πίνακα του κειμένου Β παρατίθενται στοιχεία για τους διωχθέντες Έλληνες του πολέμου (1914-1918) σύμφωνα με τη «Μαύρη Βίβλο» της Πατριαρχικής Επιτροπής.

Από τη Θράκη ήταν 88.000, από τη Δυτική Μικρά Ασία 145.000 και οι περισσότεροι από τον Πόντο. Κρίνοντας από τον αριθμό εκεί οι διώξεις είχαν τη μεγαλύτερη ένταση. Ήταν 257.000 στο τέλος του 1918.

Ο συνολικός αριθμός των διωχθέντων ανερχόταν στους 490.000.

β) Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 139:

Οι καταπιέσεις που υπέστησαν οι Έλληνες πήραν τις εξής μορφές: • Θεσπίστηκαν έκτακτες επιβαρύνσεις και επιτάξεις ειδών για τις ανάγκες του πολέμου. • Τέθηκαν εμπόδια στις εμπορικές δραστηριότητές τους. • Πληθυσμοί χωριών ή και ευρύτερων περιοχών μετατοπίστηκαν από τις ακτές προς το εσωτερικό της Μικράς Ασίας. • Οι άνδρες άνω των 45 ετών, που δεν στρατεύονταν, επάνδρωσαν τα τάγματα εργασίας. Εκεί πολλοί πέθαναν από κακουχίες, πείνα και αρρώστιες. Όσοι είχαν ηλικία 20-45 ετών μπορούσαν αρχικά να εξαγοράσουν τη στρατιωτική τους θητεία. Όσοι δεν πλήρωσαν χαρακτηρίστηκαν λιποτάκτες. Μετά την κατάργηση της δυνατότητας εξαγοράς της θητείας σημειώθηκαν χιλιάδες λιποταξίες και όσοι συνελήφθησαν, εκτελέστηκαν.*

Στο κείμενο Γ περιγράφονται οι προσπάθειες των Ελλήνων να αποφύγουν τις εξουθενωτικές συνθήκες των εργατικών ταγμάτων. Ξεπουλούσαν την περιουσία τους, όσοι είχαν, προκειμένου να εξαγοράσουν τη θητεία τους. Οι φτωχότεροι κατέφευγαν στα βουνά με αποτέλεσμα να χαρακτηρίζονται λιποτάκτες και να υποφέρουν οι οικογένειές τους από τα αντίποινα των Τούρκων.

Σύμφωνα με στοιχεία Ελλήνων βουλευτών του οθωμανικού κοινοβουλίου στα τέλη του 1918, 250.000 έχασαν τη ζωή τους από τις κακουχίες.

Η ανάπτυξη των πηγών εναπόκειται στην κρίση των μαθητών.

ΘΕΜΑ Δ1

α) Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 53:

Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής.

Παρά τις αντιδράσεις Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα. Πράγματι, όπως επιβεβαιώνει το κείμενο Α (δευτερογενής πηγή πληροφοριών) στις 14 Μαΐου 1928 άρχισε τη λειτουργία της η νέα κεντρική κρατική τράπεζα. Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. Όπως ενδεικτικά αναφέρει το κείμενο Α στη χώρα εφαρμόστηκε ο κανόνας χρυσού συναλλάγματος, συνδέοντας το ελληνικό νόμισμα με την αγγλική λίρα, ένα νόμισμα χρυσής βάσης. Το ίδιο κείμενο επεξηγεί πως οι κάτοχοι δραχμών μπορούσαν -υπό ορισμένους περιορισμούς- να μετατρέψουν τις δραχμές σε λίρες πηγαίνοντας στην Τράπεζα της Ελλάδος. Ήταν δηλαδή ένα σύστημα που εξαρτούσε άμεσα τη νομισματική κυκλοφορία της χώρας από την κατάσταση των εξωτερικών της συναλλαγών.

Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 53:

Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές

πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

β) Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 54:

Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων.

Πράγματι, όπως επιβεβαιώνει χαρακτηριστικά το κείμενο Β (δευτερογενής πηγή πληροφοριών) από τα τέλη Σεπτεμβρίου 1931 ως τον Απρίλιο 1932 (άνοιξη 1932) η κυβέρνηση Βενιζέλου και η Τράπεζα της Ελλάδος δεν μπόρεσαν να αποτρέψουν την εγκατάλειψη της ελεύθερης μετατρεψιμότητας της δραχμής απ' τον κανόνα χρυσού συναλλάγματος, άρα αναπόφευκτο γεγονός ήταν και η υποτίμηση της δραχμής με αποτέλεσμα να μην καθίσταται εφικτή η εξυπηρέτηση του εξωτερικού δημόσιου χρέους.

γ) Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 54:

Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας.

Πράγματι το κείμενο Γ (δευτερογενής πηγή πληροφοριών) λειτουργώντας επιβεβαιωτικά και συμπληρωματικά αναφέρει πως η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε σε άμεσα και ριζικά μέτρα, όπως ήταν η άρση της ελεύθερης μετατρεψιμότητας της δραχμής σε συνάλλαγμα, η αναστολή πληρωμής του δημοσίου χρέους, η αναδιοργάνωση της φορολογίας (δασμολόγιο).

Τα μέτρα αυτά, μέτρα κρατικού παρεμβατισμού θωράκιζαν την οικονομία απέναντι στην κρίση. Ο στόχος της αυτάρκειας και της αυτοδύναμης ανάπτυξης με ορθολογισμό επιτεύχθηκε με την υιοθέτηση αυτών των δυναμικών μέτρων, αλλά ταυτόχρονα ενίσχυαν την αντιδημοτικότητα της κυβέρνησης.

Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 54:

Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.

Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος διακανονισμού «κλήρινγκ», που όπως επιβεβαιώνει και το κείμενο Γ οι διεθνείς εμπορικές ανταλλαγές λειτουργούν με το συμπηφισμό της αξίας των προϊόντων σε είδος.

Βλέπε σχολικό βιβλίο σελ. 54:

Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

Η ανάπτυξη των πηγών εναπόκειται στην κρίση των μαθητών.

Επιμέλεια: Σκάνια Αθηνά
Τσιαντόπουλος Άρης